

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת חוקת תשפ"א | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

מי מריבה

ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים: ויקרם משה את ידו ויד את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשתה העדה ובעירם: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם.

חטאם של משה ואהרן במי מריבה, אותו חטא עליו נאמר יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל - מעורר תהיה ודיון רחב בין פרשני התורה רבותינו הראשונים, מה הוא בדיוק החטא ומה חומרנו. הנאמר בפסוקים עדיין אינו מסביר את חומר החטא ואת העונש הבלתי נסלח אשר לא היה ננקט בהזדמנויות אחרות בהן נראה כי המעשה או הדיבור היו חמורים יותר.

דוגמה אישית

נתמקד בפירושו של הרמב"ם המובא גם על ידי הרמב"ן בפירוש התורה, לדעת הרמב"ם, החטא הוא הפנייה לבני ישראל בלשון פוגעת - 'שמעו נא המורים', ביטוי שנחשב לבלתי מוצדק בשעת מצוקתם, גם אם היא הביאה לתלונה בסגנון בוטה מדי.

זאת ועוד, העם הרואה במשה דמות מופת ודוגמה אישית, נוכח כאן בהתייחסות הבאה מתוך כעס, ולפיכך כלשון הרמב"ם 'דקדק עליו השם יתברך שיהיה אדם כמוהו כועס לפני עדת ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, וכיוצא בזה בדין האיש ההוא (= תופעה כזו באדם בדרגתו) **חילול השם הוא! מפני שמתנועותיו ומדבריו כולם למדים** והיו מקוים בהם להגיע בהם אל הצלחת העולם הזה והעולם הבא ואיך ייראה בו הכעס והוא מפעולות הרע כמו שבארנו לא יבא כי אם מתכונות רעות מתכונות הנפש'.

הרמב"ם מבאר כי האדם הנעלה המשמש לציבור כדמות לחיקוי, אחראי גם על כך שטעות שלו שהיתה נסלחת בינו לבין עצמו, הופכת להיות רבת משמעות ובלתי נסלחת בעקבות המסר השלילי שהיא מעבירה, וזהו הנקרא חילול השם!

מקורה של גישה זו בדברי הגמרא במסכת יומא דף פ"ו – שם אומר רבי יוחנן שמעשה הנעשה על ידו ומתפרש על ידי הרואים באופן לא נכון וגורם להם עקב זאת קרירות בקיום מצוה או הידור מצוה, זהו כבר חילול ה' שאין לו כפרה...!

הרמב"ם מעתיק את הרעיון לסוגיית מי מריבה ומסביר את חומרת העונש בכך שהיה כאן חילול ה' בהיות כעסו של משה משמש כדוגמה שלילית. (ישמונה פרקים להרמב"ם פרק רביעי) – וראה להלן ביאור במאמר 'אשר מריתם את פי' על פי דברי הרמב"ם.

חילול וקידוש

מדוע חמור כל כך עונשו של חילול ה'! הסיבה לכך כפי שמבאר מהר"ל (נתיב התשובה) כיון שתכלית כל חיי האדם וגם תכלית כל הבריאה היא להרבות כבוד שמים, זוהי זכותו של כל נברא וגם חובתו ככתוב (ישעיהו פרק מג) **כָּל הַנְּקָרָא בְּשְׁמֵי וְלְקְבוּדֵי בְּרָאֲתָיו וְצִרְתָּיו אֶף עֲשִׂיתָיו**. פגיעה בנקודת המרכז של תכלית החיים מנתקת את האדם ממקור החיים.

הדברים הללו משליכים על חיי כל יהודי, וככל שמעמדו הציבורי עולה כך מוטלת עליו חובת הזהירות והקפדה על העברת רושם חיובי ודוגמה אישית ראויה.

לכאורה לאור האמור אדם תורני נמצא בעמדת סיכון בכל מעשה שהוא עושה, גם כל שומר תורה ומצוות הנמצא באקראי או בקביעות שאיננה כזו - הולך על חבל המתוח על פני תהום הסכנה של חילול ה', בעוד היהודי הסתמי חוסך מעצמו סכנה זו.

אולם יש לזכור כי בה במידה שאדם עשוי לגרום חילול ה' הוא יכול וביתר שאת לגרום קידוש ה' ששכרו בלתי מוגבל (והוא גם מכפר על חילול ה'), הדוגמה האישית שהוא מקרין מחזקת אנשים באורח חיים חיובי ומביאה אותם להוקיר את התורה ושומריה. כך נאמר במסכת יומא דף פ"ו עמוד א' בהמשך לנזכר לעיל. **'ואהבת את ה' אלהיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה**. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר 'ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר'.

האם השם כועס עלינו?

הרמב"ם ב'שמנה פרקים' ממשיך לבאר את הלשון **'אשר מריתם את פי'**, מה משמעות הביטוי הזה בהקשר של הכעס הבלתי רצוי של משה? על כך בא פירוש מפתיע במיוחד! הרמב"ם כותב שאנשי דור המדבר היו אנשים חכמים ומשכילים בעלי הבחנה והתבוננות - וכשראו את משה כועס דנו מכך שהקדוש ברוך הוא כועס עליהם - ודבר זה לא היה נכון על אף שהם היו בשעת חולשה והתלוננו. לכן נחשב כביכול משה העביר מסר לא נכון בשם ה' וזו היא המראת פי ה'!

מזהים כמה חשוב שלא נחשוב שה' כועס כאשר איננו כועס!

לאחרונה בטרגדיות הגדולות שעברו עלינו, והיו נראות כהופעה של מידת הדין קשה, עלולים להגיע למסקנה שהקדוש ברוך הוא כועס עלינו. צריך זהירות יתירה ממחשבה כזו כשאין לנו מידע מפי נביא או מדברי גדולי האומה.

האמת, שכאשר רואים כמה קירבת השם השיגו חלק מהמשפחות השכולות, כמה קידוש השם הם זכו לעשות - ניתן להסיק בוודאות שהאירוע הקשה והמייסר אינו כעס של השם, וכמה שקשה - זה בא ממקור האהבה והרחמים - וניתן לראות איך האנשים מתעלים ומתקרבים אל ה' בסולם האתגרים שהוצב בפניהם. כשרואים את החסד ואת ההשגחה המיוחדת - גם בתוך המשפט ואת הרחמים גם בתוך הקורונה - ניתן להסיק שאנו נמצאים בתהליך של ניסיונות ובירורים, בארועים של תוכחת אב לבניו אהוביו - אבל לא בסיטואציה של חרון אף ה' עלינו, וכפי שמלמד אותנו הרמב"ם על מי מריבה - זו הבחנה חשובה מאד!

פנת life ופירות טובות

לתגובות: פקס 039601961 nhr999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד